

lijkst.

is eenige weken
zen. Van mijn
p zijn bedrijf.
s ik eens mijn
leert gaat en dat
n gebrek heeft
f de opmerking
n tijd heel wat
spendeerd
beweeg rondom
cht, heb ik eens
klanten geobser-

frappant.
rouw van onge-
wie er 17 naar
waren, in elk

bekertjes van 3
90 cts;

nl, dus voor 12

21 jaar! at ik
d) weigeteid 8
een bedrag van

mt tevreden; zij

s van 3 cent, is

cent, betaalden

betalingen nauw-
en der consump-

lijds versnoepi

er het stuur van

den ijs-wagen.

den tusschen 20

satie stonden er

reden ijsbaas. Al

hun bestellingen

dit beide spreekt.

in worden er uit

r lang aan een

ten tijd van hun

W. B. H.

U heeft vele dingen

doch zij heeft een-
boezem geen oeg-

ing in een verdeelde
nheid eischen, in-
niet gelooven.

in zij zich daarvan
an de diepst moge-
nheid van een ge-

Aangezien wij in
sten wij deze ook

aan de broeder-

lidariteit gevoelen,
dit land. Wanneer

vige verdeeldheden
vil Rome in brand

U!"

inbaring (ook naar

tenen doet wonder
resultaat afwerpen

and, ook in andere
eloes verdeeld. En

van Stanley Jones
ering. Waarom be-

discopale Methodie-
odist? En waar-

ethodist? Daarvoor
hebben en kunnen

und iedere kerk, dat

andere Kerken ee-

enheid wordt niet

reiken door de ver-

te en de lange we-

ik De H. Veldkamp

den bepaalde per-
wet te lezen.

e opgeroepene dat
ol gaat en de lang-
ts terug te gaan.

en, dat hij blij is
er terug te moeten

Het vergeten wonder.

In „Overtoomache Kerkbode" schrijft X:

Het vergeten Wonder.

„De domine's moesten meer spreken over den Heiligen Geest." Aldus een boer, ergens in het Geldersche achterland, gebogen over zijn spa, in een oogenblik van rust, tot zijn makker op den anderen akker.

Deze eenvoudige had gelijk.
De domine's moesten...
De gehele kerk moest...
De gehele wereld moest...
Wat is er van het Pinksterwonder overgebleven?
Een historische herinnering voor wie er nog aan denken.

N.B. een historische herinnering aan water voor wie verdorsten in een woestijn! Om aan het vloeken te slaan! Of om aan het bidden te slaan! De louter historische herinnering vervloekend en biddend om presente werkelijkheid.

Hoort hoe het in de verte ruischt!
Christus heeft Zijn Heiligen Geest beloofd aan ieder, die verdorstend bidt.

„De dominees moesten..." zei de boer.
Maar de boer had de pers van het H. V. niet gelezen (ook genoemd blad behoort daar toe).

Anders had hij wel opgepast voor zoo'n zinnetje. De man zou dan geweten hebben, dat volgens deze vergeten artikelen de Heilige Geest (God) geen object worden mag of kan, en dat een wonder wonder blijft, en daarmee uit. Die boer en die X, ze hebben te weinig van „Overtoomache K.bode" begrepen.

Christus „gedeeld"?

In „Soester Kb." schrijft Ds W. Schouten, Westbroek, over 't Afscheidingsnummer van „Ons Eigen Vaandel":

De bekende Amsterdamse predikant Dr Kromsigt opent met een „meditatie over de Afscheiding", naar aanleiding van 1 Cor. 1 vers 13a: „Is Christus gedeeld?"

Er is veel, dat Ds Schouten met instemming las. Maar toch, —

Dr Kromsigt acht op grond van Gods Woord de Afscheiding van 1834 te veroordeelen. Toen we dit lasen, gingen we snel zoeken naar bewijs van deze gedurfd stelling in zijn artikel, dat meditatie heet. Maar we werden bitter teleurgesteld. Geen schijn ervan vonden we zelfs. Wel citeert hij Zach. 4:6: „Niet door kracht, noch door geweld, maar door Mijnen Geest zal het geschieden". Maar met welk recht beweert Dr K. dat Gods Geest niet in deze geloofsbeweging werkte? En was de „kracht" en het „geweld" niet juist tegen de Afscheiding? En dat ondanks de „Synodale kracht" en het „soldatengeweld" de Afscheiding toch doorging en de Kerken der Afscheiding bloeiden, moet dat ook Dr K. niet leeren dat de kracht des Geestes Gods in dit alles werkte? Laat het toch eens uit zijn met dat op den klank af citeeren van Bijbelteksten als wij meenen ze voor onze beschouwing te kunnen gebruiken en ze pasklaar te maken voor ons arm-menschelijk-gedacht systeem.

Trouwens, zoo vraag ik bescheiden, gebeurt dit ook niet met den tekst dien Dr K. kiest als uitgangspunt voor zijn meditatie? Paulus legt de vraag: Is Christus gedeeld? voor aan de gemeente van Corinthe, die den Christus der Schriften beleed. Zeker, onder hen was verscheidenheid, de verscheidenheid waarvan Dr K. schrijft dat ze steeds voorkomt en die niet mag voeren tot een scheur in de Kerk. Maar die verscheidenheid bracht bij niet één het verwerpen van den Christus. Tegen hen kan Paulus zeggen: „Is Christus gedeeld?", omdat die verdeeling in Corinthe's gemeente dreigde. Maar kan men die vraag van Paulus nu maar zonder meer overbrengen op een kerkelijk genootschap, waarin men voor een deel den Christus wel verwerpt? Dat lijkt mij weer te veel op den klank af citeeren van een tekst waarbij wel alle nadruk valt op 't woord „gedeeld" en te weinig geleet wordt op „Christus", op het lichaam van Christus. En volgens Dr K. hooren tot het wezen der Kerk Woord en Sacrament, tot het welwezen Tucht en Kerkorde. En als ik Dr K. goed begrijp, bedoelt hij: Zoolang het wezen der Kerk er is, is er geen reden tot afscheiding. Maar nu vraag ik weer: Was bij de Afscheiding niet terdage het Woord in geding, de zuivere prediking van het Woord van God en ging het dus niet om het wezen der Kerk?

Met dat „wezen" en „wel-wezen" kan men heel wat klaar spelen. Ik wilde Karl Barth daar wel eens over hooren.

Overigens heb ik in dit blad al eens herinnard aan de exegese van Prof. Grosheide: Is Christus toebedeeld?

Nederlandsche Stichting voor Psychotechniek.

„De Hervorming" (vrijzinnig) schrijft:

„April doet wat hij wil", zegt de volksmond; hij geeft moete dagen, regenvlagen en soms ook een witten hoed, naar het hem zint. Dit jaar hebben wij, wat het weer betreft, van de grilligheid van de vierde maand niet veel bemerkt. Maar op geestelijk gebied bracht hij iets ongedachts. Dat dit juist in de maand April viel, wekt het vermoeden, dat de onderstelling van samenhang tusschen 'smenschen geest en de kosmische krachten, misschien nog zoo dwaas niet is. Bedoelde ontdekking toch is juist in die onberekenbare eerste van de twaalf maanden des jaars het meest op haar plaats.

De Nederlandsche stichting voor Psychotechniek, samenwerkend met het Gemeentelijk Bureau voor Bevoegdheid te Utrecht, aanvaardt als eerste gegeven voor haar oordeel over het karakter en de geschiktheid van kinderen zoowel als volwassenen, voor wie haar advies wordt ingewonnen, de horoscoop van den betrokkene.

Leek dit eerst een pikant krantenberichtje, uit het

onderzoek, dat Dr W. H. C. Tenhaeff op verzoek van de Hoofredactie van het „Utrechtsch Dagblad" heeft ingesteld — wij zien in de uitnodiging daartoe de wijze hand van den ons welbekenden nieuwen Hoofredacteur — blijkt, dat het inderdaad waar is en dat, gezien eene door de directieuren der instelling geschreven brochure, het licht uit de sterrenwereld voor hen als eerste aanwijzing voor psychologisch inzicht ten aanzien van een bepaald persoon geldt. — Wie gedisponeerd zijn tot het toekennen van groote waarde aan „occulte krachten", zullen dit met genoegen vernemen; want hoeveel ook van „geloovige zijde" — ik neem dien term nu in het algemeen — op de wetenschap wordt afgedongen, zulk een goeden naam heeft zij toch nog altijd wel, dat erkenning van den kant der officiële wetenschap, als creditpost wordt geboekt.

Goed, dat we dit weten. Het is een reden te meer, om voorzichtig te zijn, ook met deze poging, om het erfelijkheids- en verantwoordelijkheidsvraagstuk nog meer te bederven, dan toch reeds het geval is.

Predikantsvrouwen.

„De Hervorming" (vrijzinnig) schrijft over

het voorloopig program van eene tot stand gekomen Commissie van en voor predikantsvrouwen, of wie dit hopen te worden, waarover te lezen staat in een der laatste nummers van „De Schatkamer". Het vormt een tegenhang van hetgeen in de kringen van predikanten en aanstaande predikanten als noodzakelijk wordt gevoeld en waarvan wij melding maakten in de vorige „Hervorming". Willen laatsgenoemden opleiding in en voor de praktijk, de eersten beoogen voorbereiding voor de taak, welke haar in de pastorie wacht en onderlinge voorlichting voor wie de taak van predikantsvrouw hebben aanvaard. Eene uitnemende gedachte, want evenals het doktersgezin, of liever meer nog dan dit, neemt het predikantsgezin, vooral in dorpsgemeenten een eigenaardige plaats in. In de pastorie is de pastoraal voor haar man „eene hulpe, die om en bij hem is" in ruimer zin, dan waarin het oude trouwformulier dit bedoelt; bovendien is haar invloed in de Gemeente niet te onderschatten. Ervaren kerkeraadsleden zijn dan ook terecht gewoon bij het vervullen van een predikantsvacature te letten op haar, die de te beroepen dominee meebrengt. De ervaring heeft hun geleerd, dat daarvan zoowel ten goede als ten kwade veel afhangt.

En hoewel nu niet alle dingen te leeren zijn en een zekere mate van jonge dwaasheden en onhandigheden in de eerste jaren in de pastorie, nuttig zijn ter bekeering van de betrokkenen, is er veel voor — zooals geopperd wordt — dat de aanstaande domineesvrouw, die van huis niet bekend is met de bijzondere sfeer en bemoeienissen in het domineesgezin, tegen haar trouwen eens een tijdje bij een oudere en wijzere toekomstige collega in de leer gaat. De najaarsmaanden, waarin het Gemeentelieven op volle kracht staat, met het Kerstfeest tot besluit, lijkt ons daarvoor de geschiktste tijd.

De vraag, of het dezen kant uit kan, zullen we maar aan de dames ter beantwoording overlaten. Als we maar geen Bond voor Bezorging van Logies aan Candidaten voor het Predikantsvrouwschap krijgen, is 't mij verder goed. Het leven gaat toch zijn gang met zijn illusies en desillusies, cursus of geen cursus.

We gaan naar 't Oosten.

Terwijl de straatjongens voor mijn kamer elkaar loopen te verzekeren, dat ze gaan naar Rome, vertelt „De Hervorming" me iets van den gang naar 't Oosten, dien we, met name na het optreden (naar buiten en vooral naar binnen) van Rudolf Otto al vaker volbrengen, den gang naar 't Oosten. Oost en West zijn twee, maar al meer loopen die twee gevaar zich aan elkaar te nivelleren. Ondanks zeker het tegendeel verzekerende rijmpje, dat juist zou zijn, als het Oosten Oosten bleef, en het Westen Westen. Thans heeft de heer graaf Keyserling weer een boek gegeven: „La révolution mondiale et la responsabilité de l'Esprit" (Paris, Stock). Het Oosten zoekt naar een waarheid, die boven de „tegenstellingen" van ja en neen, goed en kwaad, boven en beneden, goddelijk en menselijk, hemelsch en aardsch, verheven ligt. Want al die „tegenstellingen" zijn even zoo veel „eenzijdigheden", die de naar de Uebergegensätzlichkeit strevende „geest" tenslotte overwint. Gedachtig daaraan leze men uit „De Hervorming" deze interpretatie van Keyserlings meening:

Men moet Keyserling geen dualist noemen, want hij ziet deze tegenstelling in een noodzakelijk eenheidsverband. Er is een rythme in de wereld, die op een overheerschen van de aarde een overheerschen van den geest doet volgen en omgekeerd. Wij hebben eeuwen en eeuwen achter ons van een overheerschen van den geest, althans in het theoretisch bewustzijn. K. ziet hier vooral den invloed van het Christendom maar toch ook van andere geestelijke stroomingen als het filosofisch idealisme. Volgens hem (mochten wij een enkele maal verzuimen dit erbij te zeggen, dan zal toch wel duidelijk zijn, waar K. aan het woord is) waren wij daarmee in een slop geraakt, de vooroorlogse wereld had geen perspectief meer. Nu slaat de slinger ver naar den anderen kant door, vooral bij de jeugd, die den vooroorlogischen tijd niet meer gekend heeft. De revoluties van deze eeuw hebben een geheel ander karakter dan die, van welke de Franche het meest kenmerkend voorbeeld was. De laatste stamde uit de rede, de eerste uit de aard-machten en hij schijnt hier tusschen bolsjewisme en fascisme niet het minste onderscheid te maken.

De jeugd is ver komen te staan van vooroorlogse cultuur en religie. K. verdoezelt hier niets. Er is hier barbaarsheid. Het type van dien aard heeft den

temmer noodig in plaats van den geestelijken gids, het gaat hier niet erom te overtuigen maar om te suggereeren, door eenvoudig te zeggen, hoe het is. Ons dunkt dit alles, zacht gesproken, erg genoeg. Maar K. spreekt ons dit tegen. Volgens hem is hier noodzakelijke eenzijdigheid, die een even noodzakelijke eenzijdigheid afwisselt. Er is dan ook geen sprake van, dat een enkel aan de aarde georiënteerde eenzijdigheid het laatste woord behoudt. K. is hier optimistisch tot in het naleve. De „aardschen" zijn de authentieke voorloopers van een nieuwe geestelijkheid (p. 41): „en daarom hebben wij het recht te bevestigen van nu af aan, dat het eindelijk doorbreken van den opstand der aardsche machten niet zal zijn de definitieve heerschappij van deze over het aardsche leven, maar integendeel een revolutie van geestelijke orde, leidend tot een nieuw evenwicht van de individuele ziel" (p. 192). Alles toch heeft zijn tijd en bereidt in het wereldleven eigen tegendeel voor. Echter behoeft geenszins hierop gewacht te worden. Ook in het heden heeft de Geest zijn taak. Hierover schrijft K. inderdaad goede en schoone dingen. Om te beginnen waar hij onder beroep op oud-chineesche wijsheid wijst op het noodzakelijke van juiste „designations" — met „duidingen" gelooven wij dit woord het best te vertalen.

K. acht het een valsche designatie de Menschheid te willen constitueren door politieke middelen. Het nationalisme is zaak van de aarde-machten, omdat natie tot het aardsche behoort en zoo ook politiek. Maar menschheid is zaak des geestes en evenzeer is nu noodig een apolitieke idee gelijk die van de Menschheid als in de Middeleeuwen de eveneens apolitieke idee van de Christenheid.

En zoo komt ook al weer de heer Keyserling het leger versterken van hen, die ons van de concrete daad der gehoorzaamheid af willen helpen. Barth doet het met zijn paradox, Otto met zijn Uebergegensätzlichkeit, de heeren Haltjema, Buskes, Miskotte, Geelkerken met hun uit dit alles getrokken mengsel van ideeën, de Erasmuskring in Duitschland werkt ook weer mee, en het eind is: prijsgeving van het koninkrijk Gods, zooals we het tot nu toe hier konkret wilden openbaren door gehoorzaamheidshetoon aan de ordeningen Gods. De politieke leiding achtte de theologische geschillen niet gering.

K. S.

BOEKBESPREKING

„De Macedoniër", Mei 1934.

Het Mei-nummer van „De Macedoniër", uitgave van Gehr. Zomer en Keuning, Wageningen, opent met een artikel van Dr J. van der Linden, onlangs cum laude gepromoveerd tot doctor in de zendingswetenschap. Hij geeft hier een vertaling van het eerste deel zijner dissertatie: „De eerste stappen op den weg van kerkelijke zending in de Chr. Afscheiden Kerk". Met heel veel genoegen lezen wij dit artikel; wel is hier en daar over die „eerste stappen" iets te vinden, vooral in het boek van Ds D. Pol „Midden Java ten Zuiden", maar Dr van der Linden heeft alles bijeengegaard uit boeken en tijdschriften, acta en notulenboeken; hij heeft ook hier en daar persoonlijke informatie ingewonnen, en nu alles tot een zeer lezenwaardig geheel verbonden. Heel dankbaar! Wij zien belangstellend uit naar het vervolg.

Na een recensie van Ds Pol over het „Handboek Geref. Kerken in Ned-Indië 1934" hebben wij een weloverwogen, en goed gefundeerd artikel van Ds K. van Dijk over de kerkelijke positie van een zendeling. Moet een zendeling op Soemba lid zijn van de kerk, die hem uitzond? Appingedam meende van wel; bij haar hoort Ds Goossen zijn attestatie in te leveren, die nu te Soerabaja is. De synode van Middelburg gaf daartoe het bevel. Nu neemt Ds van Dijk het besluit van die synode, en met name de terminologie, tijtjes onder handen. Wij vreezen, dat Ds van Dijk tevergeefs zal pleiten; ons kerkelijk leven is conservatief inzake de zending. Maar zijn stem zal toch niet geheel verloren gaan; en een algemeen verzet uit Indië zelf zou misschien in den loop der jaren de oogen van de kerken in Nederland openen voor een gebruik, dat ook kerkelijk niet juist is.

De rubriek „Van mijn Uitzijk" van Ds Pol bevat ditmaal heel wat belangrijks. Wat achter die reclame van het tijdschrift „Moeder" tusschen die zendingberichten indooft, begrijp ik niet; dat heeft nu niets, maar dan ook niets met de zending te maken.

Een prachtnummer overigens; hartelijk aanbevelen.

J. D. W.

„Woord en Daad". Tijdschrift voor Inwendige Zending, afl. 1, 2 en 3, jaarg. 13.

Dit tijdschrift, dat om de twee maanden verschijnt bij den Altz. Boekhandel voor Inw. en Uitw. Zending, Den Haag, heeft nog lang niet de belangstelling, die het verdient. Toch zou, als allen, die met name in het werk der Evangelisatie werkzaam zijn, erop intekenden, dit blad kunnen bloeien.

Wij kunnen in een recensie niet alle artikelen bespreken, en vestigen daarom op enkele de aandacht. In het Januari-nummer is van belang het duidelijk overzichtelijke verslag der algemeene ledenvergadering van den Centraal Bond voor Inw. Zending en Chr. Philanthr. inrichtingen. Prof. Brouwer schrijft over de Opleiding onzer Predikanten, waarmee hij bedoelt de Herv. pred., gelijk hij ook, als hij van de kerk spreekt de Herv. kerk bedoelt. De Herv. professor kan niet nalaten hatelijk te zijn tegen de regeering, die zich beijverde „Gereformeerde" professoren te benoemen. Vooral die aanhalingsteekens zijn kostelijk! En dan wil het toch wat zeggen: „Gerefor-